

hendes Opgave kun har været den, at popularisere og udbrede de Sandheder, som mere geniale Aander havde fundet. Man maa vistnok give hende Ret heri. Hendes Aand var formeget rettet paa det praktisk Anvendelige, til at den kunde gjøre nye Erobringer for Videnskaben. Harriet Martineau vil dog ikke derfor glemmes, og hendes Autobiografi er et uvurderligt Hjælpemiddel til at bevare Mindet om en Personlighed, der satte Alt ind paa at udvikle sine medfødte Evner og gjøre dem frugtbringende for Andre. Jo mere det fremgaar af hendes simple og sanddru Fortælling, at den Indflydelse og Berømmelse, hun har vundet, mindre skyldes nogen overordenlig sjelden Begavelse end et tilkæmpet Herredømme over sine Evner, snarere er en Frugt af de Sejre, hun nøjsommelig har vundet over sig selv, end af medfødte glimrende Egenskaber, des større Beundring føler man for den Udholdenhed og Viljekraft, der har ført til et saadant Resultat, des mere siger man sig selv, at disse Egenskaber i Forbindelse med en Sandhedskjærlighed og Uegennyttighed som Harriet Martineaus ere ligesaa sjeldne og ligesaa værdifulde som mere iøjnefaldende Fortrin. I samvittighedsfuld Selvanalyse søger hendes Autobiografi vistnok sin Lige, og hvordan det end gaar med hendes øvrige Skrifter, saa vil denne Bog i alt Fald ikke let blive forældet, saa lidt som et i Alvor og Sandhed ført Menneskeliv nogensinde vil ophøre at fortjene Opmærksomhed. Udgiverinden, Mrs. Chapman (Amerikanerinde og ivrig Abolitionist) har til Slutning vedføjet Breve fra Forskjellige, der giver de smukkeste Vidnesbyrd om den Kjærlighed og Ærbødighed, H. Martineaus Liv havde indgydt ogsaa dem, der stode hende fjernest i Henseende til Livsanskuelse og Tro.

K. F.

William G. Sumner: A history of American currency, with chapters on the English bank restriction and Austrian paper money. To which is appended the bullion report. New York, Henry Holt & Co., 1876. (391 S.).

Vi have her et dygtigt, paa gode Tanker rigt Arbejde af den ansete Professor i politiske og sociale Videnskaber ved

Yale College. Men det kan indvendes, at Bogen for meget fremtræder i Annal-Form: de historiske Fakta maa oftest tale for sig selv; de ledsages sjeldnere end ønskeligt af en vejledende Kommentar. Fremstillingen bliver derved let noget tør; derhos er den meget splittet.

De tre Kapitler, hvoraf Bogen bestaar — det amerikanske Pengevæsens Historie, den engelske Bankrestriktions Historie, og det østrigske Papirpengevæsen — staa ikke i nogen indre Forbindelse med hverandre. Kapitlet om den engelske Bankrestriktion er læseværdigt. Det om det østrigske Papirpengevæsen derimod allfor kort til, at det kan have nogen Interesse for europæiske Læsere. Den fuldstændige Udgave af «the bullion report», der følger som Tillæg, er bekvem.

Hovedinteressen knytter sig selvfølgelig til det første Kapitel, det amerikanske Pengevæsens Historie. Her er Forf. hjemme, og her er han i Stand til at give gode hidtil ukjendte Oplysninger. Men naar han selv betegner denne sin Skildring som «an outline sketch», — saa er det med fuld Føje. Paa nogen fornemmere Titel kan denne Skildring ikke gjøre Krav.

Skulde vi særlig udpege noget Afsnit af dette Kapitel, kunde vi nævne Afsnittet om Krisen af 1819 og de Begivenheder, der fulgte efter den. Forf. skildrer — ikke «med levende Farver» — men med stærke slaaende Tal den Omvæltning, der i Aarhundredets andet Decennium fandt Sted i de økonomiske Forhold. Han fortæller om den Arbejdsløshed, der i 1819 greb om sig i de største amerikanske Byer, og om Industriens frygtelige Fald. Ogsaa dengang benyttede man, ligesom senere, Industriens Tilbagegang som et Argument for «den amerikanske Industris Trang til Beskyttelse». Men Reaktionen var ligefrem begrundet i de tidligere Aars grænseløse Nydelsessyge, extravagante Luxus og tøjlesløse Spekulation. I Pennsylvania var den gjennemsnitlige Pris pr. Acre Jord i 1809 38 Doll., i 1815 150 Doll., og i 1819 35 Doll. Analoge Prisstigninger med efterfølgende Prisfald fandtes andetsteds: i Aarene nærmest forud for 1819 vare Priserne gaaede enormt i Vejret; i 1819 faldt de med rivende Fart. Landets Notecirkulation beløb i 1812 45 Mill., i 1817 100 Mill., i 1819 45 Millioner. Aviserne

fra dette Aar indeholde utallige Beretninger om Brandstiftelser, Assurancesvig, Røverier, Falsk, Bedragerier o. s. v. Paa Kongressen taltes der om, at Nøden havde «forandret Folkets moralske Karakter». Stilstanden og Nøden fortsattes det følgende Aar: Priserne vedblev at falde; Arbejdslønnen faldt til det Halve. Men allerede 1824 var Erfaringerne fra 1819 glemte: Spekulationen tager fat med fornyede Kræfter, Priserne gaa atter op, indtil en ny Krise i 1825 bringer Masser af Banker til at fallere og Reaktion i alle Forhold. I 1827, 1829, 1830 tales der om rigeligt Pengemarked. En engelsk Skribent fra den Tid omtaler, hvorledes Penge allevegne fra strømme til Amerika, og en anden Samtidig klager over Sølvets «over-abundance» og ønsker, at et Svælg, der kunde opsluge det, maa aabne sig. Men Pengene blev der snart Brug for. Jernbanebygningerne i Trediveerne og Kanalbygningerne, der allerede tidligere vare begyndte, bringe voldsomt Opsving i Forretningerne, indtil Kriserne 1837 og 1839 lægge Kapsun paa Spekulationsraseriet. Gjennem Fyrrerne og følgende Aar gaar det bestandigt op og ned; af Mønt-, Bank- og Kreditspørgsmaal er Amerika plaget gennem hele dette Tidsrum. I Halvtredserne synes Seddelbankvæsenet ikke at have kjendt til anden Regel end den, at en vis Del, en Tredjedel af de cirkulerende Sedler, skulde være repræsenteret af Metal; i nogle Stater svandt denne Tredjedel ind til en Tiendedel, i andre til en Tolvtedel. Denne vilkaarlige Bestemmelses Betydningsløshed saas i 1857: Den 24de August 1857 gik Ohio Life & Trust Co. fallit og gav Signalet til en Krise af uhyre Omfang; den 13de Oktober standsede alle New Yorks Banker, paa én nær, Betalingerne; Boston Bankerne og andre fulgte snart efter. Men Krisen forvandt dog hurtigt, og det siges, at Amerikas Historie ikke har noget mere frodigt Aar at opvise end Aaret 1860. Glæden var kun af kort Varighed: den forestaaende Storm, som Alle mærkede, ødelagde, hvad der var vundet: i de sidste Dage af December 1861 standsede alle Bankerne Betalingerne; det var deres Maade at forberede sig til Krigen paa. Saa kom med 1862 Loven om Greenbacks, der i Forening med Krigen efter Evne har bragt Forvirring i de økonomiske Forhold. Efter den

oprindelige Tanke skulde Greenbacksloven have været rent midlertidig; — hvorledes ganske anderledes Virkeligheden blev, er bekjendt; for at slippe over forbigaaende Vanskeligheder, tyede man til en fortvivlet Forholdsregel, der i en ubestemt lang Fremtid vilde bringe en stor Nations finansielle Interesser i Fare. «Naar man sagde, at uindløseligt Papir altid havde bragt Fare med sig, blev der svaret, at Amerikas Hjelpekilder vare udtømmelige, og at historiske Præcedenser ingen Betydning kunde have for et Land som Amerika. Naar man spaaede, at Papiret vilde falde i Værdi, bortvistes saadanne Spaadomme som Fornærmelser mod de Forenede Stater. Spørgsmaalet om Udstedelsen af uindløselige Papirpenge var nødvendig, var et nationaløkonomisk Spørgsmaal, og Nationaløkonomien forkaster saadan Udstedelse. Man kunde ligesaa godt sige, at det var «nødvendigt» at aarelade en svag Mand, der har et svært fysisk Arbejde at udføre. Historien viser, at Udstedelsen af Papirpenge med Tvangskurs ikke er en blot midlertidig Forholdsregel; man kan ikke slippe fra den, saasnart man vil; Ulykken er let at gjøre, men vanskelig at læge.» Amerika havde dog ikke savnet ansete Mænd, der allerede i tidligere Dage havde advaret det. I 1832 skrev Webster (i Anledning af Spørgsmaalet om Fornyelsen af de Forenede Staters Banks Charter): «Et uordenligt Pengevæsen er et af de største politiske Onder. Det undergraver de Dyder, der ere nødvendige til Samfundets Opretholdelse, og det fremmer Tilbøjeligheder, der ere ødelæggende for Samfundets Lykke. Det skader Flid, Nøjsomhed og Økonomi, og det avler Spekulationens og Overdaadighedens onde Aander. Af alle de Midler, man har udtænkt for at bedrage Arbejderklassen, har intet været virksommere end dette: Man udsteder bedrageriske Papirpenge, og har heri et fortræffeligt Middel til at frugtbargjøre den Riges Mark ved den Fattiges Sved. Almindeligt Tyranni, Undertrykkelse, overdreven Beskatning ere Smaating i Sammenligning med et svingagtigt Pengevæsen og med de Plyndringer, der udføres ved Hjælp af værdiforringede Papirpenge.» Disse Advarsler frugtede ikke. Det frugtede heller ikke, at under For-

handlingerne i Kongressen om Greenbacksloven enkelte Talere rigtigt paapegede, hvad den maatte føre til*).

Amerikanerne prale ofte af Amerikas udtømmelige Hjælpkilder. Men — spørger Sumner — have de Grund hertil? Det er dog ikke Amerikanerne, der have skabt den frugtbare Jord og de naturlige Rigdomskilder. Nej, Spørgsmaalet er: hvorledes have de forstaaet at benytte de Hjælpkilder, Naturen har givet dem? Hvorledes vilde Amerika se ud, hvis der, i Stedet for det forkvaklede Mønt- og Kreditvæsen, Told- og Beskatningsvæsen, havde været gennemført en fornuftig økonomisk og finansiel Politik? Derpaa er det, at det kommer an.

Amerikas Ulykke har været (jfr. Sumner S. 91—94), at Toldspørgsmaalene og Møntspørgsmaalene, overhovedet de vigtigste økonomiske Spørgsmaal ere blevne gjorte til politiske Spørgsmaal, til Parti-spørgsmaal.

S. Dana Horton: Silver and gold, and their relation to the problem of resumption. New edition revised and enlarged. Cincinnati, Robert Clarke & Co. 1877. (196 S.).

S. Dana Horton er, saavidt vi vide, en ung, men anset Forfatter. Hans i et noget tungt Sprog skrevne Bog har i det Hele fundet en velvillig Bedømmelse i Amerika, hvor Spørgsmaalet om Metalbetalingens Gjenindførelse med god Grund lægger Beslag paa saa megen Opmærksomhed. Horton er en bestemt Tilhænger af Metalbetalingens Gjenoptagelse; men han mener, at denne kun vil lykkes, naar Amerika antager det bimetalliske System; ja, han betegner endog Demonetiseringen af et af de to Metaller som «selvmorderisk». Forf., der synes at følge ret godt med, ogsaa med fremmede Landes Literatur, navnlig den engelske, franske og tyske, meddeler først en Del statistiske Oplysninger om Møntforholdene, undersøger derefter de forskjellige Møntsystemer og Mønttheorier, gennemgaar Mønt- og Seddelspørgsmaalene i England i Slutningen af forrige

*) F. Ex. V. B. Horton. Se Dedikationen til S. D. Hortons nedenfor anmeldte Bog, «Silver and Gold».